

Fornvård i igenväxta områden

Fornvårdsprocessen börjar med omtag i många kommuner. Ett fornminnesområde som lämnats utan kontinuerlig vård växer snart igen och täta snår bildas tillsammans med en tuvig och ojämn markvegetation. Ett första steg är att rensa upp och kapa skadade eller olämpliga träd som granar och andra träd som etablerats på fornlämningar.

I nästa skede kan den fortsatta vården enkelt skötas genom betesdjur. Får hör till de bästa vårdarna av kulturlandskapet. De betar tätt intill svålen och om de släpps tidigt tar de också hand om det uppstickande lövsly som väntar efter att större träd avverkats. Det är dock viktigt att hitta rätt antal får samt att se till att stängsel är gott skick. Man bör även se till att självstängande grindar monteras så att inga djur släpps ut eller eventuella lösa hundar kommer in i ett betesområde.

På bilden står ett arbetslag som på senhösten effektivt har rensat området kring den medeltida borgruinen Telje Hus utanför Södertälje. Här är man hjälpt av att borgruinen ligger på en holme i Södertälja kanal och på så vis kan man effektivt klara stängsel-frågan. Foto Gerhard Flink.

Projektet ruinvård

I Stockholms län har länsstyrelsen tagit ett samlat grepp kring vård av ruiner. Ett tiotal ruiner har fått nya vårdplaner genom Landskapsarkeologerna men flera återstår. Ruinvård är motsägelsefull eftersom ruinens karaktär är ett långsamt pågående förfall.

En nutida kompromiss mellan förfall och restaurering är att bromsa nerbrytningen av ruinen genom att konservera utsatta ytor. Murkrön kan förses med tak av olika slag. De kan bestå av asfaltpapp täckt av jord och torv med en gräsvegetation. Där kan också ske lagningar med traditionellt kalkbruk. Visby ringmur är ett bra exempel. Grundläggande är dock att i vårdplanen poängtera borttagande av vegetation som kan skada ruinen genom rötter eller stormfällning. När stora träd fått växa under lång tid samt som på bilden almsjukan tar död på trädet är stor risk för mycket allvarliga skador på murverk. Här måste med stor försiktighet den döda stammen avlägsnas.

Foto Gerhard Flink

Samlad informationsplats

Syftet med fornvård är främst att synliggöra för allmänheten. Enbart detta räcker inte utan det krävs även att med lämplig information sätta in fornlämningen i ett sammanhang. I flera län finns sammanhållna informationsplatser där sammanhängande gravfält, komplexa fornminnesområden eller stora solitära fornlämningar beskrivs.

Landskapsarkeologerna har bland annat i Västernorrlands län producerat sådan information. Där är stabila skyltställ i corténstål monterade i grundkonstruktioner i betong och stål. Själva informationsplattorna är monterade i sex olika lägen som gör att man kan gå runt en sådan informationsplats och ta del av en omfattande text och bildframställning. Betoningen ligger på väl avvägda illustrationer i färg.

På bilden syns en trevinge i en av Härnösands parker. Informationen är producerad av Landskapsarkeologerna. Dessa informationsplatser ställer stora krav på genomtänkt innehåll samt att de syns väl i landskapet. Sevärdhetskringlan i toppen av skyltstället är en signal som drar till sig besökare! Foto Gerhard Flink.